

มิเชล พูโกต์ :

ปัญญาชน ความจริงและอำนาจ

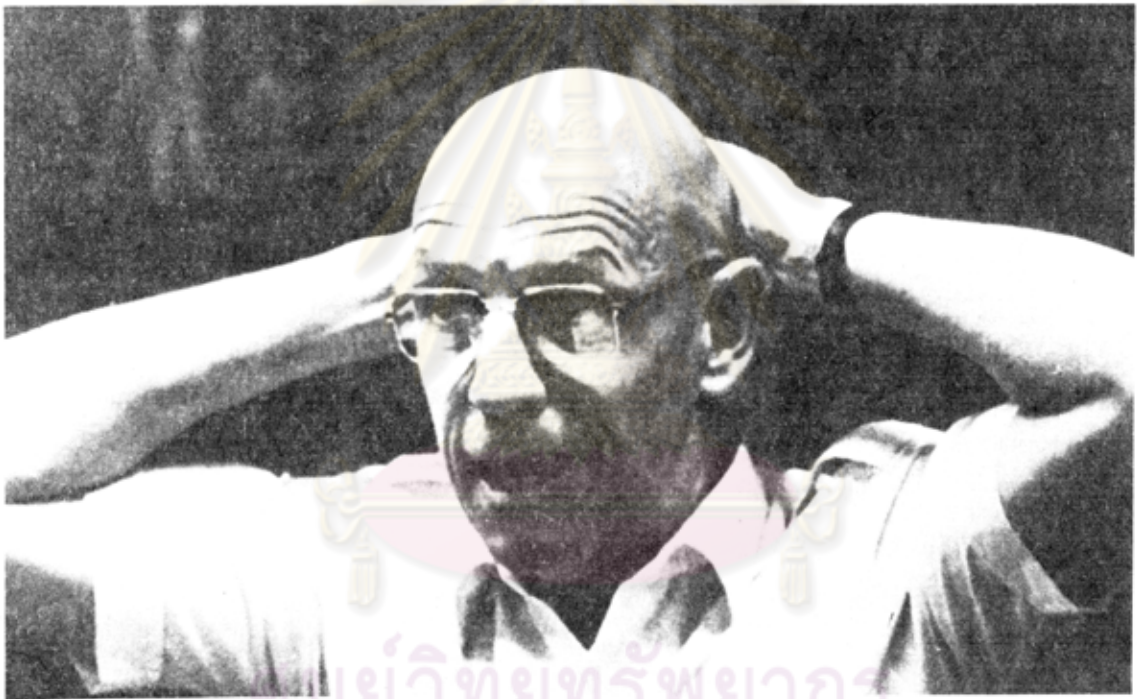
ธเนศ วงศ์ยานนาวา *

สำหรับในสังคมไทยคงเป็นการยากที่จะปฏิเสธว่า "ความรู้" หรือสิ่งที่เรียกกันว่า "ความรู้" นั้น โดยส่วนใหญ่แล้ว มักจะถูกผูกขาดโดยวิชาความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากโลกภาษาอังกฤษ และถึงแม้ว่าการรับความรู้จากโลกภาษาอังกฤษจะเป็นสิ่งเปิดกว้างอยู่แล้ว แต่ก็มีความรู้ที่จำนวนมากที่ยังมิได้เปิดตลาดสู่วงการวิชาการสังคมศาสตร์ในประเทศไทย ทั้งๆ ที่ความรู้ดังกล่าวได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในโลกภาษาอังกฤษมาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม ปัญหาประการหนึ่งอาจจะเป็นเพราะความรู้ดังกล่าวมิได้เป็นความรู้กระแสหลักของวงการวิชาการภาษาอังกฤษในขณะนั้น และสังคมภาษาอังกฤษเหล่านั้นมีความสงบเรียบร้อย ไม่ได้ตกอยู่ในวิกฤตการณ์ทางกรอบความคิดและโลกทัศน์แต่ประการใด ความรู้ดังกล่าวจึงไม่สามารถส่งผลมาสู่สังคมไทยได้ ส่วนปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือความแตกต่างกันของระบบความคิดที่ฝังรากลึกอยู่ในแต่ละสังคม ภาวะเบียดและตรรกทางความคิดของแต่ละสกุลล้วนแต่มีข้อจำกัดในตัวเอง จนทำให้ยากที่จะยอมรับและเข้าถึงตรรกทางความคิดอีกแบบหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่านักมานุษวิทยาที่มีแนวความคิดแบบโครงสร้างนิยมอย่าง Claude Levi Strauss ที่ไม่เคร่งครัดต่อข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงไม่ได้รับการยอมรับจากนักมานุษวิทยาจำนวนมากของโลกภาษาอังกฤษซึ่งพัฒนาแนวความคิดตามประเพณีแบบล๊อคเคียน (Lockean) และเชื่อมั่นในข้อมูลประจักษ์ เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากยิ่งที่จะเข้าถึงการใช้ภาวะเบียดและตรรกทางความคิดของประเพณีทางภูมิปัญญาที่แตกต่างไปจากประเพณีที่เรายึดถืออยู่ Charlotte Rampling นักแสดงชาวอังกฤษผู้เป็นภรรยาของ Jean-Michel Jarre นักดนตรีชาวฝรั่งเศสเคยให้สัมภาษณ์

* อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคนิยายสาร ELLE ฉบับภาษาอังกฤษว่าเธอต้องใช้เวลาถึง 25 ปี ในการทำความเข้าใจกับตรรกะทางความคิดแบบฝรั่งเศส ซึ่งพอจะสะท้อนให้เห็นว่าการทำความเข้าใจกับแนวความคิดแบบฝรั่งเศสนั้นมีข้อเรื่องง่ายแต่อย่างไร

บทความชิ้นนี้เกิดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากการอ่านข้อเขียนของวิทยากร เชียงกูล * ที่ได้จุดประเด็นให้ผู้เขียนซึ่งเคยอ่านงานเขียนของมิเชล ฟูโก้มาบ้าง ย้อนกลับมาตรวจสอบความเข้าใจของคนที่มิใช่เรื่องอำนาจและปัญญาชนของฟูโก้อีกครั้ง และเมื่อขณะนี้ฟูโก้ได้เสียชีวิตไปแล้ว ก็คงไม่มีใครสามารถยืนยันได้ว่า ฟูโก้คิดอย่างไรกันแน่ เพราะฉะนั้นเราอาจจะกล่าวได้ในระดับหนึ่งว่างานของคุณวิทยากรและผู้เขียนคงมีความถูกต้องในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของดีสคอร์ด (Discourse) เกี่ยวกับฟูโก้ เพราะถ้าหากเราเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ ที่สัมพันธ์กับเอกสารหรือบรรยายภาคขั้นต้นโดย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*พิมพ์อยู่ในวารสารฉบับนี้แล้ว-หมายเหตุ บก.

ตรงแล้ว ก็คงจะมีความรู้อีกจำนวนมากมายที่
เราไม่มีทางรู้หรือเข้าถึงได้ อย่างน้อยที่สุด
คงไม่มีนักวิชาการหรือปัญญาชนคนไหน ใน
ช่วง 2000 ปีที่ผ่านมาที่เคยมอยู่ในนครรัฐเอ
เธนส์และเข้าถึงความรู้ต่างๆ ของยุคสมัยนั้น
โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าของคุณ ความรู้ใน
ปัจจุบันจึงได้มา โดยผ่านการศึกษาค้นคว้า
หรือวัตถุที่หลงเหลืออยู่ที่ทำหน้าที่เป็นแบบของตัว
บท (text) หรือสัญญาณ (sign) ฯลฯ ทั้งนี้
ก็ยังขึ้นอยู่กับว่าบุคคลผู้ทำการศึกษานั้น จะมี
ปฏิสัมพันธ์ทางปัญญากับตัวบทหรือสัญญาณ ต่าง
เหล่านั้นอย่างไรอีกด้วย

ปัญหาหนึ่งที่ผู้เคยผ่านงานของ ฟูโก่ ย่อม
รับร่วมกันก็คือ ความยากลำบากอย่างยิ่งใน
การทำความเข้าใจกับข้อเขียนของเขา ซึ่งมี
ความสลับซับซ้อนสูง แม้แต่สำหรับผู้ที่ได้เรียน
รู้ฟูโก่ และเคยมีโอกาสนัดสนทนากับกระบวนการ
สั่งสอนตามแบบฝรั่งเศสโดยตรงก็ตาม จนเป็น
การยากที่จะยอมรับได้ว่า ผู้ที่ได้เรียนรู้จาก
แหล่งปฐมเหล่านั้น จะสามารถเข้าสู่ความจริง
ได้มากกว่าผู้อื่น ฉะนั้นคงจะเป็นส่วนช่วยให้
ความพยายามที่จะผูกขาดความเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ฟูโก่ของบรรดานักวิชาการไทย ลดน้อยลงไป

ซึ่งก็นับได้ว่าเป็นนิมิตที่ดี สำหรับวงวิชาการ
ไทย ทั้งนี้เพราะการผูกขาดการเสนอความรู้
ความคิดที่ตายตัวของนักวิชาการ ก็ไม่ได้แตก
ต่างจากการผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจ การ
เมืองหรือการเป็น "ปลิงดูดเลือด" นั้นเอง แต่
เป็นที่น่าเสียดายยิ่งที่ผลที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ก็คือ
มีเพียงนักวิชาการ "รอบนอก" อย่างวิทยา-
กร หรือผู้เขียนเองที่ไม่เคยได้ศึกษาสฤลความ
คิดแบบฝรั่งเศสโดยตรง เป็นหน่วยกล้าตาย
ที่จะลงมือปฏิบัติการติสศอรัสกับฟูโก่ก่อน ใน
ขณะที่นักวิชาการตามสฤลความคิดแบบ ฝรั่งเศส
ยังคงสงวนท่าทีอยู่¹

ปัญญาชน เทวดาหรือซาตาน

ปัญญาชนควรจะเกี่ยวข้องกับมวลชน
และสังคมอย่างไร และมีขอบเขตแค่ไหน? ใน
กระบวนการของการหาความรู้ ตลอดจนองค์
ประกอบแห่งความรู้เองจำเป็นหรือไม่ ที่จะ
ต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมวลชน ?
ความรู้บางส่วนก็ถูกจำกัดวงให้เป็นเรื่องเฉพาะ
ในหมู่ชุมชนวิชาการเท่านั้น ประชาชนธรรมดา
คงไม่จำเป็นที่จะต้องรับรู้ว่าในปัจจุบันนักฟิสิกส์
เชื่อกันว่า โลกมีสี่, แปด หรือสิบเอ็ดมิติยกเว้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ยกเว้นสุกัญญา หาญตระกูล "ภาษา
สัญญาณ : วรรณคดี" โลกหนังสือ 5 : 5
(กุมภาพันธ์, 2525) และ นอกจากนี้มีนักวิชา
การรอบนอกอีกผู้หนึ่งที่ศึกษาแนวความคิดแบบ
ฝรั่งเศส ได้แก่ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, "แน

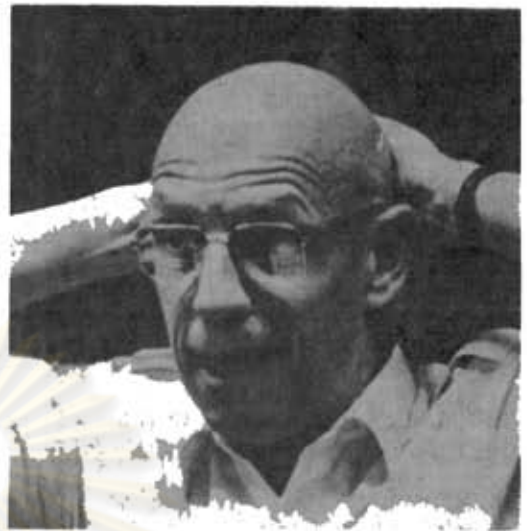
นำ และวิจารณ์ Michel Foucault, The
History of Sexuality (Vol. I : An
Introduction" ในการเมืองมนุษย์ รัฐ-
ศาสตร์ทวนกระแส (ดอกหญ้า 2528) หน้า
207-221

แต่ถ้าเขาจะคิดว่ามันเป็นสิ่งที่รู้ไว้ไว้ว่า ใส่บา
แบกหาม

ในบทความ "มิเชล ฟูโก้ : หักคะแนน
ปัญญาชน" วิทยากรพยายามชี้ให้เห็นว่าปัญ-
ญาชนและนักวิชาการ มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อ
การเปลี่ยนแปลงในสังคม ทั้งนี้เพราะปัญญาชน
มีความสัมพันธ์และตระหนักถึงประชาชน อยู่
ตลอดเวลา ดังนั้นความคิดที่จะตัดความสัมพันธ์
ระหว่างปัญญาชนที่เน้นศึกษาเรื่องเฉพาะ จึง
เป็นสิ่งอันตรายสำหรับวิทยากร ปัญญาชนมี
บทบาทและภาพพจน์ที่ตีราวกับ "นักบุญ" แต่
สำหรับฟูโก้ เห็นว่าปัญญาชนคือสิ่งที่เป็นตัวแทน
ของการใช้ดีสคอร์ส (ซึ่งจะกล่าวต่อไปในภาย
หลัง) เช่น การลงโทษ คุก วินัย คนบ้า โรง
พยาบาล ฯลฯ เหล่านี้คือสิ่งที่ เป็น "subject"
(Foucault: 1982:208) ที่ถูกปัญญา
ชนนำมาศึกษา ฟูโก้ไม่เคยกล่าวว่าเขา
เป็นพวกต่อต้านปัญญาชน แต่ในขณะเดียวกัน
เขาก็ไม่เคยให้ความสำคัญต่อปัญญาชน อย่าง
มากมายแบบที่เคยกล่าวกันมา ไม่ว่าจะ เป็น
ปัญญาชนที่ปฏิบัติตัวเป็นตัวแทนของชนชั้นต่างๆ
หรือปัญญาชนแบบที่เรียกกันว่า "organic
intellectual"

ดังนั้นถ้าจะประเมินผลงานของฟูโก้ในเรื่อง
ปัญญาชนแล้ว สิ่งที่ได้จากงานของเราทั้งหมด
นั้นก็อาจจะกล่าวได้ว่า ปัญญาชนไม่ว่าจะ มา
จากกลุ่มไหน ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะ
ต้องระมัดระวังให้มากขึ้น
ปัญญาชนและ "ความจริง" ในสังคม

เมื่อวิทยากรพูดถึงความสัมพันธ์ ระหว่าง
ปัญญาชนและประชาชนนั้น ปัญหาหนึ่งที่วิท-
ยากรไม่ได้ชี้ให้เห็นชัดเจนไปก็คือว่า สำหรับฟูโก้

แล้วปัญญาชนหรือนักวิชาการกับประชาชน มี
ความสัมพันธ์กันอย่างไร? แน่แน่นอนไม่ใช่เรื่อง
ที่ ประชาชนสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้
เป็นประโยชน์ได้

ทั้งนี้ คงไม่มีชาวนาที่ไหนที่จำเป็นจะ
ต้องรู้ว่าดาวพฤหัสบดีดวงจันทร์ก็ดวง อย่่างไร
ตาม สำหรับฟูโก้แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่าง
ปัญญาชนกับประชาชนนั้นอยู่ที่ว่า "ความจริง"
ในสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ หรือแม้แต่ในอดีต
จะต้องมีคนกลุ่มหนึ่งที่จะเป็นคนคอยบอก เช่น
นักคณิตศาสตร์เป็นผู้บอกว่า $(x+y)^2 = x^2 + 2xy + y^2$ หรือนายก. เป็นคนบ้าเพราะได้
รับการวินิจฉัยจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์
 ฯลฯ การตัดสินสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นบทบาทอัน
สำคัญที่ปัญญาชนมักจะกล่าวว่าตนเองมีสิทธิ

(สำหรับฟูโก้แล้ว) ความจริงในสังคม
เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากข้อจำกัด ข้อห้ามชนิดต่างๆ
มากมาย โดยในสังคมหนึ่งๆ นั้นก็จะมีระเบียบ
วิถีจัดการเกี่ยวกับความจริง (regime of

truth) สิ่งนั้นก็คือการมีดีสคอร์ดอะไรคือดีสคอร์ด? ถ้าจะพูดกันอย่างกว้างก็คือปฏิบัติการภาษา ที่มีกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานของตัวเองหรือรูปแบบเฉพาะของตัวเอง โดยมีได้จำกัดอยู่ภายในโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ แต่ยังคงครอบคลุมเกี่ยวข้องกับไปถึงกิจกรรมทางสังคมอื่นอีกด้วย ดีสคอร์ดมีหน้าที่จะทำให้ความจริงเกิดขึ้นมาและเป็นที่ยอมรับได้ กลไกของดีสคอร์ด สามารถทำให้เราแยกแยะได้ว่าประโยคความรู้ใดถูก ประโยคความรู้ใดผิด กลไกและเทคนิคต่างๆ ในการได้มาถึงความจริงนั้นยังประกอบไปด้วย **ค่านิยม** ที่เป็นที่ยอมรับในสังคม นอกจากนั้นความจริงยังขึ้นอยู่กับว่า **ใครเป็นผู้พูด ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเป็นอะไร** (Foucault, 1980 :131)

ความจริงในสังคมมิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ของสมองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก เหมือนดังภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นในกระจก แต่ความจริงในสังคมถูกนำเสนอออกต่อสาธารณชนโดยผ่านระบบภาษา ที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่นๆ ประกอบกับลักษณะของการยอมรับการดำรงอยู่ของสภาวะ และสรรพสิ่งอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากภาษา ทำให้งานของฟูโก้แตกต่างจากงานของ **พวกโครงสร้างนิยม (Structuralism)** ที่พยายามจะอธิบายระบบตรรกอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นตรรกทางเศรษฐกิจ ตรรกของการแลกเปลี่ยนผู้หญิง ฯลฯ ด้วยระบบตรรกที่เกิดขึ้นในภาษา แต่สำหรับฟูโก้แล้ว เขายอมรับบทบาทสิ่งอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรม จนถึงบทบาทของวิทยาศาสตร์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทต่อการสร้างความจริงขึ้นมาในสังคม กล่าวในแง่

นี้ ความจริงนั้นไม่ใช่สิ่งที่ถูกค้นพบ และเป็นที่ยอมรับกัน แต่ถูกสร้างขึ้นมาจากกฎเกณฑ์ที่คอยกำหนดว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด มีการแยกกันอย่างเด็ดขาดระหว่างถูกและผิด ฟูโก้ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญห้าประการ ของเศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่อง ความจริง ในสังคมสมัยใหม่ว่า ได้แก่ (1) ความจริงนั้นกระจุกตัวกันอยู่ในแวดวงของดีสคอร์ดทางวิทยาศาสตร์และสถาบันที่ผลิตความจริง (2) ความจริงก็ยังขึ้นอยู่กับความคงที่ทางเศรษฐกิจ และการกระตุ้นเพื่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมือง (ความต้องการความจริงนั้นมีมากพอ ๆ กันกับการผลิตทางเศรษฐกิจและอำนาจทางการเมือง) (3) ความจริงนั้นเป็น "วัตถุ" (the object) ซึ่งแสดงออกในรูปแบบต่างๆ ที่มีการบริโภคนและเผยแพร่กัน (หมุนเวียนกันโดยผ่านองค์กรทางการศึกษาและตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก็แพร่กระจายอยู่ในสังคม โดยปราศจากข้อจำกัด) (4) ความจริงเป็นสิ่งที่ถูกผลิตและส่งผ่านต่อไปภายใต้ความควบคุมขององค์กร (apparatuses) ทางการเมือง และเศรษฐกิจเป็นหลัก (มหาวิทยาลัย, สื่อสารมวลชน, งานเขียน, กองทัพ) แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมด (5) ความจริงเป็นประเด็นปัญหาของ การถกเถียงทางการเมือง และการเผชิญหน้าทางสังคม (การต่อสู้ทางอุดมการณ์) ทั้งหมด (Foucault, 1980 :131-132)

เมื่อความจริงเป็นเหมือนกับสรรพสิ่งอื่น ๆ ในโลกที่ถูกสร้างขึ้น และถูกสร้างขึ้นด้วยระเบียบวิธีการศึกษาที่แสดงออกมาโดย "การปฏิบัติการทางภาษา" อันจะทำให้เกิดการตัดสินได้ว่าสิ่งใดจริง สิ่งใดไม่จริงแล้ว ความจริง

จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้ผลกระทบของอำนาจ ความจริงเป็นสิ่ง ที่เกิดภายในกรอบ ของอำนาจหรืออีกนัยหนึ่ง "ความจริง ก็คือ อำนาจ นั่นเอง" (Foucault, 1980:133) เพราะฉะนั้นฟูโก้จึงให้ความหมายความจริงว่า เป็น "การรวมตัวของกฎซึ่งมีการระบุถึง การ แยกกันระหว่างสิ่งที่จริง (the true) กับ สิ่งที่ไม่จริง (the false) และยังมีลักษณะ เฉพาะของผลกระทบ จากอำนาจที่ผูกอยู่กับสิ่ง ที่จริงด้วย (Foucault, 1980:132) การ สร้างความจริงขึ้นมา ในสังคมจึงมิใช่เรื่อง ของ การเปิดโลกหาความจริงอีกต่อไป ความรู้ อันมีเป้าหมายสูงสุดที่มุ่งสู่ความเป็นจริง ความ รู้ในฐานะคุณธรรม ความพยายามที่จะมุ่งไปสู่ ความจริงภายใต้เจตนาที่มุ่งสู่ความจริง (the will to truth) ของระบบความคิด ตะวันตก สิ่งต่างๆ เหล่านี้ฟูโก้ได้นำขึ้นมา พิจารณาใหม่ซึ่งก็มิได้แสดงว่า ความรู้ นั้นไม่ใช่ สิ่งที่บริสุทธิ์และปราศจากอคติยกว่านั้นความรู้ ยังมีความสัมพันธ์กับอำนาจชนิดที่แยกกันไม่ออก เมื่อความรู้มีความสัมพันธ์กับอำนาจการ ได้มาซึ่งความรู้ นั้นจึงเป็นเรื่องของการต่อสู้ การต่อสู้ นั้นมิใช่เพื่อคุณธรรม หรือความจริง, สงครามของการต่อสู้เพื่อให้ได้มา ซึ่งความจริง นั้นเป็นสงครามที่หาเพื่อ "สถาปนาของ ความจริง" และตลอดจนบทบาททางเศรษฐกิจ การเมืองที่ความจริงนั้นดำเนินอยู่ (Foucault, 1980: 132) การอธิบายความจริงในลักษณะ ดังกล่าวมิได้หมายความว่า ความจริงขึ้นอยู่กับ ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจหรือการเมือง ซึ่งถ้า เป็นไปตามลักษณะดังกล่าว ก็หมายความว่า การวิเคราะห์อำนาจ (analysis of power)

ก็จะเป็นไปตามครรลองของการวิเคราะห์ แบบ เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด และอำนาจนั้นก็ จะมีหน้าที่เพียงแต่รักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการครอบงำทางชนชั้นตามการ อธิบายของพวกมาร์กซิสต์ ดังนั้นอำนาจทาง การเมืองจึงถูกลดระดับลงไปเป็นอำนาจทาง- เศรษฐกิจ ส่วนในทางกลับกันแนวความคิดอีก ด้านหนึ่งก็ยืนยันถึงอำนาจทางการเมืองว่า มี คำวางอยู่อย่างแท้จริง และมีหน้าที่ในตัวของมัน เอง แต่ก็ยังคงอยู่ในปริบทของเศรษฐกิจ การอธิบายอำนาจด้วยวิธีดังกล่าวนี้ ฟูโก้ไม่ เห็นด้วย เขาพยายามศึกษา ว่ามีการวิเคราะห์ อำนาจชนิดใดที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ (non-economic-analysis of power) (Foucault, 1980:89) ในทัศนะของฟูโก้ อำนาจมิได้เป็นสิ่งที่ใครจะ สามารถยึดเอามาเป็นสมบัติ ได้ไม่ว่าจะเป็นนาย หุ่น ชุนศึก หรือกระฎุมพี ฯลฯ แต่อำนาจ แสดงออกมาในรูปแบบของความสัมพันธ์ โดย ความสัมพันธ์นี้มีใช่เป็นความสัมพันธ์แบบภายนอก แต่เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากภายใน สิ่งนั้นๆ เอง เช่นความรู้, เศรษฐกิจ เพศ เป็นต้น "อำนาจนั้นมีทุกหนทุกแห่ง นั้นไม่ใช่เพราะ ว่ามันครอบคลุมทุกๆ สิ่ง แต่เพราะว่ามันมา จากทุกหนทุกแห่ง" (Foucault, 1978:92) ถ้าอำนาจมีอยู่ทุกหนทุกแห่งในสังคม นั้นก็ หมายความว่ามนุษย์ทุกๆ คนถูกควบคุมหมดสิ้น เลยหรือ? ถ้าเช่นนั้นมนุษย์อยู่ในสภาวะยอมจำ นนหรือ? มนุษย์ไม่เป็นอะไรที่มากไปกว่าตัว จักรกลตัวเล็กๆ ของระบบใหญ่ที่เรียกได้ว่า แทบจะไม่มี ความหมาย ปัญหาชน,อำนาจ,และการต่อต้าน ปัญหาต่างๆ ที่ได้ยกมาข้างต้นนี้เป็นสิ่ง

ที่ทำให้หลายคนมองว่า งานของฟูโกต์มิได้ให้ความหวังอะไรแก่สังคม ฟูโกต์ได้เสนอแนวทางการต่อสู้ หรือการแก้ไขปัญหาย่างเป็นรูปธรรมในการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมที่ปราศจากการครอบงำ และสร้างสังคมสมัยใหม่ที่มนุษยชาติ สามารถที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โดยมีจำเป็นที่จะต้องพึ่งอำนาจภายนอกเหมือนดังขบวนการปฏิวัติ (The Enlightenment Movement) พยายามเสนอให้มนุษย์สามารถพัฒนาตัวเองให้หลุดพ้น ไปจากสภาวะที่จะต้องอาศัยผู้อื่นเป็นผู้ชี้แนะให้เข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ (immaturity) (Kant 1970:54) สำหรับฟูโกต์แล้ว ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ควานท์ (Kant) ได้เสนอไปราวสองศตวรรษมาแล้ว ในบทความชื่อ "An Answer to the Question: What is Enlightenment?" แต่ มนุษย์ก็ยังไม่สามารถบรรลุถึงข้อเสนออันนี้ได้ (Foucault, 1984 :49-50) สังคมในยุคปัจจุบัน อำนาจมิได้กระจุกตัวอยู่ที่ใดที่หนึ่ง แต่เป็นเหมือนกับเส้นใยที่เอามาทอกันเป็นผ้าผืนใหญ่ที่มีการประสาน และตัดกันของเส้นใยต่างๆ จนสามารถที่จะยึดติดแน่นอยู่ได้ ดังนั้นเมื่อมันมิได้กระจุกอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งแต่กลับอยู่ในรูปแบบของตาข่าย ขนาดเล็กๆ ย่อยๆ ตามที่ต่างๆ ในสังคมจึงทำให้มนุษย์ในสังคมปัจจุบันไม่เห็นว่ามันอยู่ตรงไหน แม้จะรู้ว่ามันมี สำหรับฟูโกต์แล้ว อำนาจจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ถ้ามันสามารถปิดบังกลไกของมันไว้ได้มากที่สุด (Foucault, 1978:86) ดังนั้น สังคมสมัยใหม่จึงมีความสามารถในการควบคุมให้มนุษย์อยู่ใต้อาณัติได้อย่าง มีประสิทธิภาพด้วยวิธีการอย่างเช่น "วินัย" (ซึ่งดู

เหมือนว่า ทั้งปัญญาชนและนักวิชาการจำนวนมากในสังคมตะวันตกนั้นเฝ้าหาอยู่เป็นกำลัง) ซึ่งเป็นสิ่งที่ฟูโกต์เรียกว่าเป็น *anatomy-politics of the human body*

ส่วนอีกวิธีหนึ่งก็คือ ควบคุมเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ การเกิด ตาย การมีชีวิตที่ยาวนานอันจะเป็นส่วนสำคัญในระบบการผลิตให้แก่รัฐ ลักษณะดังกล่าวเป็น *bio-politics of the population* (Foucault, 1978:139) ทั้งนี้สังคมสมัยใหม่ มีเทคโนโลยีในการใช้อำนาจ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากสังคมสมัยก่อน แต่ในทัศนะของฟูโกต์ เมื่อมีการใช้อำนาจก็ย่อมจะต้องมีการต่อสู้หรือต่อต้าน — (resistance) นอกจากนี้ ฟูโกต์ยังมีความเห็นว่า การต่อต้านนั้นเป็นของจริง (real) และมีประสิทธิภาพ (effective) มากกว่า ทั้งนี้เพราะว่าการต่อต้านก่อตัวอยู่ที่ซึ่งเป็นที่ที่ความสัมพันธ์ของอำนาจแสดงออก การต่อต้านอำนาจไม่ได้มาจากที่อื่นา จึงจะเป็นของจริง ไม่ใช่ว่ามาจากความคับข้องใจที่ไม่สามารถชักจูงคนได้ในฐานะที่เป็นคนในกลุ่มอำนาจ การต่อต้านนั้นจะมีมากกว่าก็เพราะอยู่ที่เดียวกันกับอำนาจ ดังนั้นการต่อต้านจึงเหมือนกับอำนาจที่มีหลายหลาก (multiple) และสามารถที่จะประสานรวมเข้ากับยุทธศาสตร์ระดับใหญ่ได้" (Foucault 1980 : 142) ดังนั้นความประหัยใจที่เกิดจากงานเขียนของฟูโกต์ที่ว่า "มนุษย์เราทุกคนถูกควบคุมอย่างสิ้นเชิง" จึงมิได้หมายความว่า การที่จะต้องยอมรับระบบการครอบงำแบบสมัยใหม่นี้ต่อไปเรื่อยๆ

สำหรับทางออกนั้น เป็นสิ่งที่มากับการ

ให้อ่านอาจอยู่แล้วนั้นก็คือ การต่อต้าน อย่างไรก็ตาม ฤทธิถึงแม้ว่าจะไม่มีทฤษฎีที่บอกว่าจะต้องโจมตีจุดไหนก่อน เช่น "รอยต่อที่อ่อน" ฟูโก้เห็นว่า แนวความคิดทฤษฎีต่างๆเหล่านี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบตรรกที่เน้นถึง "ตรรกของความขัดแย้ง" (logic of contradiction)

ซึ่งเป็นวิธีคิดแบบนักปฏิวัติ ในสมัยศตวรรษที่ 19 ในการที่จะล้มล้างความคิดทางการเมือง ของ กระทบที่เน้นถึง ตรรกเชิงกฎหมายของสัญญา

(juridical logic of contract) (Foucault, 1980 : 144) ซึ่งจะดูได้จากพวกนักทฤษฎีสัญญาประชาคม (contractarian theorists) เช่น ฮ็อบส์ ล็อค เป็นต้น การต่อสู้นั้นมีใช่เป็นเรื่องการนำทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ แต่เป็นการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการต่อสู้ทางการเมือง นอกจากนั้นฟูโก้ก็ยังมีความเห็นว่าทฤษฎีนั้นไม่ได้มีไว้ประยุกต์ ดังที่วิทยากรกล่าวแต่ประการใด ตลอดจนรวมไปถึงงานเขียนของเขาไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุก โรงพยาบาล คนบ้า ฯลฯ เขาก็ไม่ได้นำทฤษฎีมาอธิบายสิ่งเหล่านี้แต่อย่างใด

สำหรับฟูโก้ "ทฤษฎีไม่ได้มีไว้แสดงออกเอาไว้แปล หรือเอาไว้รับใช้การปฏิบัติแท้จริงแล้วทฤษฎีก็คือการปฏิบัติ" (Foucault, 1978: 208) ทฤษฎีมีใช่แค่สารพัดนึกที่สามารถจะไขปัญหาจักรวาลได้ทุกเรื่อง

ทฤษฎีไม่สามารถที่จะครอบคลุมสิ่งต่างๆทั้งหมด (totalizing) แต่ครอบคลุมอยู่ในที่เฉพาะ (local) และในระดับภูมิภาค (region) เท่านั้น (Foucault, 1978: 208) ถ้าทฤษฎีมีไว้เพื่อการใช้นำมาอธิบายปรากฏ

การได้ด้วยอำนาจในการอธิบาย ระดับสูงแล้วทฤษฎีมีไว้เพื่ออะไร? ทฤษฎีในแบบของฟูโก้มีไว้เพื่อ

".....ต่อต้านอำนาจ เปิดเผยให้เห็นและบ่อนทำลายอำนาจที่มองไม่เห็น (invisible) และมีอยู่อย่างแพร่หลายในสังคม ทฤษฎีไม่ได้มีไว้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวของจิตสำนึก (awakening consciousness) เพื่อ

การต่อสู้ (มวลชนรู้ตัวอยู่ในบางครั้งว่าจิตสำนึกก็เป็นรูปแบบของความรู้ จิตสำนึกเป็นพื้นฐานของการเป็นองค์ประธาน (subjectivity) ซึ่งเป็นสิทธิพิเศษของกระทบ) แต่ทฤษฎีมีเพื่อบ่อนทำลายอำนาจ มีเพื่อยึดอำนาจ ทฤษฎีเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการควบคู่ไปกับกลุ่มที่ต่อสู้เพื่ออำนาจและไม่ใช่ว่าพลังต่อต้านเกิดจากการที่อยู่ห่างออกไปในระยะที่ปลอดภัย ทฤษฎีก็คือระบบระดับภาคของการต่อสู้" (Foucault, 1977 : 208)

ทฤษฎีจึงอยู่ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมือง ทฤษฎีมีไว้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ภายนอก เหมือนกับที่ปัญญาชนโลกภาษาอังกฤษนิยมทำ หรืออย่างแนวทางของพวกมาร์กซิสต์ ที่ยึดถึงความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ทฤษฎีนั้นมีไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของกลไกของอำนาจ (specificity of mechanism of power) ที่จะได้แสดงตำแหน่งที่อำนาจเกี่ยวพัน และขยายตัวออกไปสู่สิ่งอื่น เพื่อที่จะเป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ละเอียดละเอียดยในการสร้างความรู้เชิงยุทธศาสตร์ (strategic knowledge) (Foucault 1980:145)

ถ้าเช่นนั้นก็หมายความว่า งานเขียนของฟูโก้ทั้งหมดเป็นงานเขียนเพื่อการต่อสู้ ทาง

การเมืองกระนั้นหรือ? คำตอบก็คงแน่นอนว่าใช่ งานเขียนของเขาเป็นงานที่มีความหมาย ในการต่อสู้ทางการเมือง และไม่ได้เป็นการใช้ ทฤษฎีไปอธิบายเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ดัง จะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่าง จิล เดออสส์ (Gilles Deleuze) กับฟูโก้

เดออสส์ก็มีทัศนะเช่นเดียวกัน กับฟูโก้ว่า ทฤษฎีนั้นเป็นเหมือนกล่องเครื่องมือ (Deleuze, 1977b : 208) นอกจากนั้นเดออสส์ยังให้ความ เห็นว่า ฟูโก้มิได้ประยุกต์ทฤษฎี แต่สิ่งที่ฟูโก้ทำ นั้นก็คือทำให้ตัวเองเป็น "สถานีถ่ายทอด" (relay) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่อยู่ในสถานกักกันต่างๆ สามารถ ที่จะพูดได้ด้วยตัวของตัวเอง การถ่ายทอดใน ลักษณะดังกล่าว มิได้มีเจตนาที่จะต้องการให้มีการปฏิรูปคุกตามความเข้าใจแบบเก่า ๆ แต่ เป็นระบบการถ่ายทอดในวงกว้างอันประกอบ - ไปด้วยส่วนต่างๆ ซึ่งก็เป็นทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติในตัวเองแล้ว การปฏิบัติก็คือ การถ่ายทอดประเด็นทางทฤษฎีหนึ่ง ไปสู่อีกทฤษฎี หนึ่ง ส่วนทฤษฎีก็อยู่ในลักษณะแบบเดียวกันก็คือ การถ่ายทอดการปฏิบัติหนึ่ง ไปสู่อีกอย่างหนึ่ง (Deleuze, 1977b : 20) งานเขียน ประวัติศาสตร์ของฟูโก้จึงไม่ใช่งานเขียนประวัติ ศาสตร์เพื่อประวัติศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์ เพื่อความเข้าใจอดีตในฐานะที่เป็นอดีต แต่สิ่งที่ ฟูโก้ทำก็คือ การเขียนประวัติศาสตร์ในสายตา ของปัจจุบัน หรือประวัติศาสตร์ของปัจจุบัน (history of the present) (Foucault 1977a : 31) ประวัติศาสตร์เพื่อการต่อสู้ ในยุคปัจจุบัน

ปัญญาชนจะปลดปล่อยใคร ตัวเองหรือสังคม ในยุคปัจจุบันปัญญาชนเป็นกลุ่มบุคคล ที่

ได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้ชี้แนะให้ประชาชนเห็น ลัทธิหรือแสงสว่างทั้งหมด อันจะดูได้จาก อดีตที่ผ่านมาในการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ ทั้ง หลาย เรามักเชื่อว่าปัญญาชนคือผู้มีบทบาทเป็น อย่างยิ่งที่จะนำสังคมไปสู่การเปลี่ยนแปลง แต่ อย่างไม่รู้ตามระบบความคิดที่ให้ความสำคัญแก่ ปัญญาชนนั้นอาจถึงเวลาที่จะต้องปิดฉากลงเสีย ฟูโก้ให้ความเห็นว่าจากประสบการณ์ ของเขาแสดงให้เห็นว่า มวลชนไม่ต้องการ ปัญญาชนเพื่อที่จะได้มาซึ่งความรู้ มวลชนรู้ อยู่ แล้วโดยไม่มีภาพลวงตา แน่แน่นอนการเลือกเผด็จ การหรือฟาสซิสต์ของมวลชนไม่ใช่เรื่องของจิต สำนึกจอมปลอม หรือจิตสำนึกที่ถูกดอง การ เลือกของมวลชนที่มีต่อฟาสซิสต์นั้นก็เหมือนดังที่ เดออสส์กล่าวไว้ก็คือ "The masses were not deceived, at a particular time, they actually wanted a fascist regime" (Deleuze, 1977b: 215) สถานการณ์ในลักษณะตัวอย่างข้างต้น ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของปัญญาชนจำนวนมาก และในขณะเดียวกัน ปัญญาชนก็คงไม่สามารถ หันกลับไปสู่การปลอบขวัญตัวเอง และตำหนิ มวลชนว่าถูกครอบงำ ทั้งนี้และทั้งนั้นปัญญาชน เองก็ถูกครอบงำและปัญญาชนก็เป็นตัวแทนของ ระบบอำนาจอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากแนว ความคิดที่ว่า ปัญญาชนจะต้องรับผิดชอบต่อ "จิตสำนึก" และนอกจากนี้ดีสคอร์ดที่ปัญญาชน ใช้อยู่ก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบอำนาจ (Foucault, 1977b : 207) ดังนั้นด้วยการปฏิเสธ ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบเก่า ฟูโก้จึงมิได้เสนอ ถึงสังคมในอุดมคติ และการอธิบายทาง ทฤษฎี ทั้งนี้เพราะฟูโก้เห็นว่าความต้องการ

คมคติและทฤษฎีนี้แหละเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ เราต้องการจะปฏิเสธ ดังนั้นสิ่งที่จะต้องทำก็คือการปฏิเสธทฤษฎี และรูปแบบคิสิกอร์สที่เข้าใจกันอยู่ (Foucault, 1977b: 231) ในที่นี้จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มบุคคลที่จะต้องได้รับการเยียวยาและปลดปล่อยก่อนนั้น ก็คงจะต้องเป็นปัญญาชนนั่นเอง

ปัญญาชนจะต้องปลดปล่อยอะไร? ปัญหาที่มักจะพบเห็นกันบ่อยๆ สำหรับปัญหาของปัญญาชนและนักวิชาการนั้นก็คือ การขายตัว แต่ปัญหานี้เป็นสิ่งที่เห็นได้ และเข้าใจได้ง่าย ปัญหาที่ซับซ้อนของปัญญาชนเหล่านี้ก็คือ ระบบวิธีคิดที่เป็นสิ่งที่มีกลไกที่จะครอบงำ และจัดการกับปัญญาชนทั้งหลายอย่างลับๆ

ดังนั้น ในทัศนะของฟูโก้สิ่งที่ปัญญาชนจะต้องทำก็คือ "การต่อสู้กับรูปแบบของอำนาจที่เปลี่ยนแปลงปัญญาชน ให้กลายเป็นวัตถุ (object) และเครื่องมือในปริมณฑลของ "ความรู้" "ความจริง" "จิตสำนึก" และ "คิสิกอร์ส" (Foucault, 1977b: 207-208) ด้วยระเบียบวิธีคิดของปัญญาชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจนี้เอง จึงทำให้มวลชนที่มีความรู้ที่มากมายกว่าปัญญาชน ถูกกีดกันออกไป (Foucault, 1977b : 207) เพราะเห็นว่า ความรู้ที่มวลชนมีอยู่นั้นไร้ประโยชน์เพราะเป็นแค่สามัญสำนึก เป็นประสบการณ์เฉพาะเรื่อง ขาดความเป็นวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ทั้งนี้ก็เพราะขาดการศึกษาอบรมและแนะแนวให้ ถูกต้องตามหลักวิชา

สรุปโดยไม่มีข้อสรุป

สิ่งหนึ่งที่พอจะกล่าวได้อย่างเต็มปากเต็มคำสำหรับงานของฟูโก้ ก็คือประโยคใน The Archaeology of Knowledge ที่ว่า "อย่าถามว่าข้าพเจ้าเป็นใคร และอย่าขอร้องให้ข้าพเจ้าเป็นเหมือนเดิม นั่นเป็นหน้าที่ของข้าราชการของเรา และตำรวจของเราที่จะเป็นผู้ดูว่าเอกสารของเราถูกต้อง" (Foucault, 1972 : 17) ทั้งนี้จะเห็นได้จากงานและความคิดของเขานั้นเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในบทสัมภาษณ์ของเขาต่องาน The History of Sexuality ในปี 1977 จะเห็นว่าประเด็นทั้งหมดในโครงการของเขานั้น อยู่ในเรื่องทฤษฎีว่าด้วยอำนาจ เขาให้เหตุผลว่าเขาไม่แน่ใจว่าความพึงพอใจของเขาต่องานเขียนเรื่อง "sexuality" นั้นจะเป็นแรงจูงใจเพียงพอที่จะทำให้เขาเขียนต่อไป (Foucault, 1980 : 187) แต่ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจของฟูโก้นี้แตกต่างไปจากสิ่งที่เขาเคยเขียนมา มาดังเช่นใน Madness and Civilization ซึ่งเขาถือเป็นกรณีพิเศษสำหรับคนบ้า (Foucault, 1980 : 184) สิ่งที่เขาเสนอใหม่ในเรื่องอำนาจอยู่ที่ว่าอำนาจนั้นมีใจเรื่องข้อห้ามหรือการกดขี่ (repression) อีกต่อไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่าอำนาจมีใจเรื่องลบ (negative) แต่เป็นไปในทางบวก (Positive Foucault, 1978 : 94) เช่น เราจะถูกห้ามพูดเรื่องเกี่ยวกับเพศ แต่ในขณะที่เดียวกันกลับมีการศึกษาเรื่องเพศเพิ่มขึ้นมากมาย อย่างไรก็ตามในการให้สัมภาษณ์ในปี 1983 เขากล่าวว่าเรื่อง "เพศเป็นเรื่องน่าเบื่อ" (Foucault, 1983: 229) งานวิจัยของเขาไม่ใช่เรื่องของเพศ หรือ

แม้กระทั่งเรื่องอำนาจอีกแล้วแต่กลายเป็นเรื่อง
ของ "subject"

แน่นอนการเป็น "subject" นั้น
ย่อมเกี่ยวพันกับเรื่องของอำนาจ เพราะในทัศนะ
ของฟูโก้เราายังไม่มีเครื่องมือในการศึกษาความ
สัมพันธ์ของอำนาจ เราจึงต้องหาแนวความคิด
(concept) ในการศึกษาอำนาจ แต่
ต้องเป็นแนวความคิดที่มีได้ตั้งอยู่บนวิธีคิดแบบที่
ใช้ทฤษฎีของวัตถุ (theory of object) สำ
หรับฟูโก้เราไม่ต้องการทฤษฎีเพราะทฤษฎีในตัว
ของมันเองมีการกระทำให้เป็นวัตถุ (objecti-
fication) ก่อนหน้าแล้ว สิ่งที่เรา
ต้องการสำหรับแนวความคิดของเรานั้นก็คือ -
สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่กระตุ้นให้ -
เกิดแนวความคิดนี้ (Foucault, 1982, -
: 209) แต่ฟูโก้มิได้เห็นว่าการตรวจสอบ หรือ
ศึกษาช่วงเฉพาะทางประวัติศาสตร์นั้น จะเป็นการ
ละทิ้งไม่ให้ความสนใจลักษณะทั่วๆ ไป (gen-
eral) ทั้งนี้เพราะเรายังสามารถหาลักษณะ -
ทั่วๆ ไปที่เกิดขึ้นจากช่วงเฉพาะทางประวัติ -
ศาสตร์ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง สิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำ
เช่น แนวความคิดแบบ มนุษยนิยมเป็นแนวความ
คิดที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำ อีกในประวัติศาสตร์ ตะวัน
ตกและมิได้ต่อเนื่อง (Foucault, 1984 : 49)
ดังนั้นถึงแม้ว่าเราไม่สามารถที่จะเข้าค้นหาประ
วัติศาสตร์สากลได้ แต่เราก็สามารถหาสิ่ง
สากลในประวัติศาสตร์ได้

แนวความคิดต่างๆ เหล่านี้ของฟูโก้มี

ความขัดแย้งกันหรือไม่? สิ่งหนึ่งที่เราอาจจะ
ตอบได้จากงานเขียนของฟูโก้ ในปัญหาเรื่อง
ความคงที่ของตรรก (logical consisten-
cy) ก็คือ นั้นเป็นสิ่งที่เขามิได้สนใจและเป็นเรื่อง
นอกประเด็น สิ่งที่สำคัญกว่านั้นก็คือการเปิด
เผยและโจมตีเทคนิคของการใช้อำนาจ ในสมัย
ปัจจุบัน และเฉพาะในยุคปัจจุบัน (ศตวรรษที่
ยี่สิบ) เท่านั้น ที่เราจะเข้าใจธรรมชาติของ
อำนาจ อำนาจที่เกิดจากการใช้ดีสคอร์สที่ทำให้
ให้มนุษย์ทั้งหลายกลายเป็น "subject" โดย
มีปัญญาชนและนักวิชาการเป็นตัวแทน (agent)
ของการใช้อำนาจ ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วใครจะรับ
ประกันได้ว่าดีสคอร์สของฟูโก้นั้นมิได้ใช้อำนาจ
และแนวความคิดของเขานั้นมิใช่ตัวแทนของอำ
นาจเหมือนปัญญาชนอื่นๆ ?

งานของฟูโก้สามารถที่จะหลุดพ้นจากวิธี
คิดที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบอำนาจได้จริงหรือ?
งานของฟูโก้เป็นการแสดงออกของอำนาจแบบ
ใหม่หรือไม่? วิธีการที่ต่อต้านระเบียบวิธีนั้นถือ
ว่าเป็นระเบียบวิธีอันหนึ่งหรือเปล่า? ปัญหา
ต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผู้เขียนมีความสงสัยต่องาน
ของฟูโก้เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ในอดีตที่ผ่านมา นัก
วิชาการและปัญญาชนจำนวนมาก หรือแม้กระ
ทั้งในปัจจุบันมีความเชื่อต่อวิธีการทางวิทยา -
ศาสตร์ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกลับทำให้มนุษย์ต้องอยู่
ในสภาวะที่ยังมิได้ปลดปล่อยตัวเองเสียที ความ
หวังที่เคยมีต่อปัญญาชนและนักวิชาการในแขนง
ความคิดต่างๆ ก็ดูจะเลือนลอยไม่ว่าจะเป็นนัก
รัฐศาสตร์ผู้ต้องการสร้างสถาบันทางการเมือง
และมีความภาคภูมิใจที่รู้จักอำนาจและสามารถ
รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี

นักสังคมวิทยาที่สนใจแต่จะหาทาง ควบคุมความประพฤติมนุษย์หรือสนใจที่จะหาคำตอบว่าทำไมมนุษย์จึงอยู่ในระเบียบ ซึ่งก็เพื่อเป็นการแก้ปัญหาคำถามที่ต้องการประการแรก ส่วนนักเศรษฐศาสตร์นั้น ก็มีความสุขอยู่กับการขึ้นลงของตัวเลขต่างๆ ที่แปรผันไปตามตรรกทางคณิตศาสตร์ หรือแม้กระทั่งนักประวัติศาสตร์ที่ยังคงมีความภาคภูมิใจ ในการใช้ทฤษฎีแนวความคิดทางสังคมศาสตร์อันคับแคบว่า สามารถอธิบายสังคมได้อย่างมากมายบุคคลเหล่านี้ก็ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่ตนพยายามจะแก้ไข โดยเขามิเคยรู้เลยว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็เพราะระบบวิถีคิดของเขา ซึ่งเป็นตัวแทนของระบบอำนาจที่เขาต่อต้านนั่นเองแน่นอนว่า สำหรับฟูโก้แล้วมันเหมือนกับการต่อสู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด

เพราะเมื่อสถาบันเก่าสิ้นสุดลง สังคมก็จะสร้างสถาบันใหม่ขึ้นมาให้เราต้องต่อสู้ต่อไปอีก (Foucault, 1977 b : 230) ต่อสู้จนกระทั่งพื้นดินจะกลบหน้า แล้วใครล่ะจะเป็นผู้รับภาระในการต่อสู้ครั้งนี้ คำตอบก็คงจะเป็นมนุษย์ทุกคน แต่ถ้าใครขี้เกียจอยากจะทำความหวังไว้กับผู้อื่น ความหวังที่พอจะเห็นเค้าอยู่บ้างก็คงจะเป็นศิลปินกรรมมัง

27 พฤศจิกายน 2528

สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จะ เสนอ

เอเชียปริทัศน์ฉบับ 6/3

(การเมืองใน เอเชีย)

ท่านจะพบกับบทความใหม่เกี่ยวกับ
การเมืองไทย พม่า ญี่ปุ่น กัมพูชา
และเกาหลี อย่างจุใจ

เอเชียรายปี 2529

.....บทวิเคราะห์.....

.....เหตุการณ์.....

.....ข้อมูล.....

ใหม่ ๆ สด ๆ ปีต่อปี

พบกับบนแผงหนังสือทั่วไป

เร็ว ๆ นี้